

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију</p> <p>28.04.2016.; декан Факултета техничких наука у Новом Саду, на предлог Наставно научног већа Факултета техничких наука, бр. 012-72/17-2010</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. др Илија Ђосић, професор емеритус, УНО: Производни системи, организација и менаџмент, 24.03.2016., Универзитет у Новом Саду – Факултет техничких наука - ПРЕДСЕДНИК</p> <p>2. др Радо Максимовић, редовни професор, УНО: Производни системи, организација и менаџмент, 18.12.2008., Универзитет у Новом Саду – Факултет техничких наука - ЧЛАН</p> <p>3. др Славка Николић, ванредни професор, УНО: Производни системи, организација и менаџмент, 16.05.2012., Универзитет у Новом Саду – Факултет техничких наука - ЧЛАН</p> <p>4. др Ненад Пенезић, редовни професор, УНО: Економска теорија, 02.10.2008., Универзитет Едуконс – Факултет пословне економије - ЧЛАН</p> <p>5. др Зорица Узелац, редовни професор, УНО: Математика, 01.04.2000., Унверзитет у Новом Саду – Факултет техничких наука – МЕНТОР</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме:</p> <p>Ђорђе, Милош, Ђелић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава:</p> <p>13.04.1980., Апатин, Република Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив</p> <p>Универзитет у Новом Саду, Факултет техничких наука, Индустијско инжењерство и менаџмент, Дипломирани инжењер индустријског инжењерства и менаџмента</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: /</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p> <p>Факултет техничких наука, Истраживање могућности примене модела вредносних мрежа у високо образовним институцијама, Производни системи, организација и менаџмент, 08.11.2009.</p>
<p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p> <p>Производни системи, организација и менаџмент</p>

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Кључни фактори успешности малих и средњих предузећа у условима транзиције

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација мр Ђорђа Ђелића, под насловом Кључни фактори успешности малих и средњих предузећа у условима транзиције, изложена је у 14 поглавља на 272 стране. Попис коришћене литературе са 314 наслова наведен је на 11 страна, а садржај дисертације на 2 стране. Докторска дисертација садржи 78 табеле и 92 слике у тексту и прилогу. Садржај докторске дисертације је следећи:

1. Увод
2. Предузетништво и мала и средња предузећа
3. Транзиција из индустријске економије у економију знања
4. Организација заснована на знању
5. Функција маркетинга у организацији заснованој на знању
6. Функција људских ресурса у организацији заснованој на знању
7. Управљање знањем
8. Конкурентска предност и успешност
9. Истраживање
10. Дискусија резултата и предлог модела кључних фактора успешности у условима транзиције
11. Закључна разматрања
12. Правци даљих истраживања
13. Литература
14. Прилози

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Наслов докторске дисертације је јасно формулисан и прецизно описује дефинисани предмет истраживања.

Поглавље 1: УВОД

У уводном поглављу кандидат указује на значај малих и средњих предузећа у контексту економије знања а посебно у контексту транзиције из индустријске економије у економију знања. Данас се успешна организација у све већој мери повезује са њиховом способношћу да креирају, користе и развијају свој интелектуални капитал. Управљање интелектуалним капиталом је у великој мери повезано са управљањем људским ресурсима јер су запослени ти који поседују највећи део знања које организација ставља у функцију креирања нове вредности. Функција маркетинга малих и средњих предузећа и фокусираност на кориснике су од пресудне важности за њихову успешност. Проналазак конкурентске предности за стартапе, мала и средња предузећа значи опстанак или нестанак са тржишта. Конкурентска предност произилази из вредности коју организација може да створи за своје купце. На успех организација у економији знања утиче и способност организације да у интеракцији са купцима генеришу идеје за развој нових производа и унапређење постојећих, који ће купцима донети нову вредност. Како знање постаје кључни ресурс за креирање вредности у економији знања, организације су препознале потребу да се посвети пажња процесима управљања знањем. Данас конкурентска предност није искључиво у знању запослених, већ у великој мери зависи и од способности компаније да управља токовима знања.

У овом делу кандидат је приказао и методологију коју је применио у изради рада – дати су мотиви за ово истраживање, дефинисан је и објашњен проблем, дефинисани су циљеви истраживања, постављене хипотезе. Такође, наведена је методологија рада при обради података.

Предмет истраживања је амбијент економије знања и пословање малих и средњих предузећа у том амбијенту. Проблем истраживања је анализа фактора који утичу на успешност малих и средњих предузећа.

Поглавље 2: ПРЕДУЗЕТНИШТВО И МАЛА И СРЕДЊА ПРЕДУЗЕЋА

У другом поглављу кандидат је приказао теоријске подлоге који указују на значај предузетника,

предузетништва, стартапа и малих и средњих предузећа. Специфичности амбијента у коме су се развијали предузетници и предузетништво у Србији говоре да их можемо посматрати и као специфичан феномен. И поред тога може се рећи да предузетници који нову вредност стварају доминантно на бази знања припадају глобалној предузетничкој култури, јер својим знањем, производима и вредностима у потпуности прате глобалне трендове и припадају глобалном тржишту. Мала и средња предузећа играју кључну улогу у економији Европске уније јер су главни извор предузетничких вештина, иновација и запошљавања, а сектор малих и средњих предузећа у Србији има своје специфичности и предузетници, мала и средња предузећа чине 99,8% свих предузећа. Такође су у овом делу наведени резултати ранијих истраживања која истичу да иновације, креативност, посвећеност развоју, способност умрежавања, стратешког доношења одлука и планирања се повезују са фирмама које бележе високе стопе раста. Успех малог и средњег предузећа је у великој мери повезан са иницијалном фазом настанка бизниса која се везује за стартап. Приказани су модели који описују кључне фазе у развоју стартапа.

Поглавље 3: ТРАНЗИЦИЈА ИЗ ИНДУСТРИЈСКЕ ЕКОНОМИЈЕ У ЕКОНОМИЈУ ЗНАЊА

У овом делу је дефинисан појам економије знања и направљена је дистинкција у односу на индустријску економију. Компаније да би биле успешне у економији знања морају да раде паметније, мудрије, а не више. Економија знања захтева нови пословни модел и начин управљања који ће омогућити организацији да ствара и испоручује вредност својим корисницима и тако генерише приход и профит. Организације које желе да буду успешне у економији знања у свој пословни модел морају да уграде елементе попут осећања припадности заједници и дељења знања у оквиру заједнице, тј. да на ефикасан и ефективан начин управљају токовима знања у амбијенту колаборативне климе.

Поглавље 4: Организација заснована на знању

У четвртном поглављу су дефинисани појмови: организације засноване на знању, учеће организације и стартапа заснованог на знању. У економији знања токови знања постају значајнији од финансијских токова, а знања запослених су кључни креатори прихода. Основна одлика организације засноване на знању су радници знања.

Учеће чланова организације не гарантује и организационо учеће, тако да учећа организација је фокусирана на процес организационог учећа како би омогућила своју континуирану трансформацију и на тај начин обезбедила свој капацитет да се адаптира континуираним променама. У овом поглављу се наглашава чињеница да организације имају два процеса учећа, интерни процес учећа који се базира на интерним ресурсима организације, екстерни процес учећа који се базира на комбинацији нових знања из окружења. У раду се наглашава да је екстерни процес учећа од посебног значаја за стартапе, јер њих карактерише ограниченост интерних ресурса.

Поглавље 5: ФУНКЦИЈА МАРКЕТИНГА У ОРГАНИЗАЦИЈИ ЗАСНОВАНОЈ НА ЗНАЊУ

У овом поглављу је наглашено да је у економији знања и организацијама које нову вредност стварају доминантно на бази знања порастао значај функције маркетинга. Познавање купаца, развој снажних односа са купцима који ће бити базирани на свакодневној двосмерној комуникацији, а пре свега на слушању купаца, праћењу њихових потреба и жеља, условљава да организације више него икада своје пословање заснивају на маркетиншкој филозофији да је купац у центру свих деловања компаније. У овом поглављу су дати прикази концепата минималног одрживог производа, минималног одрживог сегмента, маркетинг аналитике и маркетинг метрике намењене стартапима, малим и средњим предузећима.

Поглавље 6: ФУНКЦИЈА ЉУДСКИХ РЕСУРСА У ОРГАНИЗАЦИЈИ ЗАСНОВАНОЈ НА ЗНАЊУ

У шестом поглављу кандидат је приказао место, улогу и значај функције људских ресурса у организацији заснованој на знању. Термин „људски капитал“ се користи све чешће како би се нагласио значај комбинације знања и искуства које запослени поседују као једног од кључних извора конкуретске предности организације. За организације које вредност креирају на бази знања запослених, кључни ресурси за стварање вредности су њени запослени, па је ефективност и ефикасност организационе функције која брине о том капиталу један од кључева успеха.

Поглавље 7: УПРАВЉАЊЕ ЗНАЊЕМ

У овом поглављу приказани су модели стварања знања и конверзије знања. Приказана је структура „SECI“ модела, у оквиру кога знање пролази кроз четири типа конверзије: социјализацију, екстернализацију, комбинацију и интернализацију и графички је приказан модел конверзије знања кроз све четири фазе. Такође је приказан Sveiby-ев модел токова знања који истиче три кључне категорије интелектуалног капитала: људски капитал, екстерни капитал и структурни капитал и

анализира десет токова знања. У економији знања од кључног значаја за управљање токовима знања је организациона култура, сматра се да је организациона култура један од основних градивних блокова у креирању културе погодне за дељење знања.

Поглавље 8: КОНКУРЕНТСКА ПРЕДНОСТ И УСПЕШНОСТ

У осмом поглављу приказан је модел ланца вредности који је био доминантан модел индустријске економије. Такође је дат приказ модела вредносне мреже, који припада економији знања, а који прати размену опипљивих и неопипљивих вредности како унутар организације тако и ван организације. У економији знања извори конкурентске предности се налазе у токовима знања у оквиру организације и између организације и њеног окружења. У овом поглављу је дат преглед актуелне литературе која се бави најпогоднијим мерама перформанси организација, и приказа релевантних истраживања која су се бавила успешношћу нових пословних подухвата – стартапа, као и приказ мера које су у функцији праћења њихове успешности. У овом поглављу је приказана класификација фактора успешности и дат је приказ релевантне литературе и истраживања која су се бавила објективним и субјективним мерама успешности малих и средњих предузећа.

Поглавље 9: ИСТРАЖИВАЊЕ

У оквиру овог поглавља приказане су методе истраживања које су коришћене у дисертацији, методе квалитативног и квантитативног истраживања, развијени су инструменти, дат је опис узорка и начин прикупљања података. У делу 9.1 овог поглавља детаљно су описани инструменти истраживања. Посебна вредност овог рада, огледа се у упитнику који у себи интегрише део креиран на основу квалитативног истраживања, и део који у себи садржи стандардизоване упитнике. Коришћен је стандардизован Sveiby-ев упитник који се односи на колаборативну климу и Pareek-ов упитник који се односи на корпоративну културу. У делу 9.2 је дат опис узорка по карактеристикама: пола испитаника, географској позицији организације, према сектору, према полу и старосној групи, према полу и улози у организацији, према полу и степену образовања.

Преглед истраживања и статистичка анализа података добијених у овом истраживању су дати у делу 9.3 овог поглавља. Резултати истраживања презентовани су преко појединачних хипотеза и резултати истраживања су потврдили хипотезе. Потврђена је хипотеза да је могуће утврдити кључне факторе који утичу на пословање МСП. Такође је у овом делу доказано да тип бизниса има утицај на кључне факторе који утичу на пословање МСП. Потврђено је и да је могуће утврдити статистички значајну корелацију између успеха предузећа и доминантног система вредности у предузећу; између успеха предузећа и активности функције људских ресурса и управљања знањем; између успеха предузећа и активности функције маркетинга.

Поглавље 10: ДИСКУСИЈА РЕЗУЛТАТА И ПРЕДЛОГ МОДЕЛА КЉУЧНИХ ФАКТОРА УСПЕШНОСТИ У УСЛОВИМА ТРАНЗИЦИЈЕ

У овом поглављу анализирани су резултати добијени истраживањем и који су приказани у поглављу 9. Дефинисани кључни фактори су инкорпорирани у Sveiby-ев концепт токова знања на основу тога на коју класу интелектуалног капитала се односе. Обзиром да је у истраживању доказано да тип бизниса утиче на кључне факторе пословања МСП, дат је приказ кључних фактора у односу на које је утврђена разлика. Утврђени су кључни фактори успешности за целокупан узорак МСП а који се односе на димензије система вредности, активности функције људских ресурса и управљања знањем, активности функције маркетинга. У складу са утврђеним резултатом да тип бизниса утиче на кључне факторе, у раду су посебно анализирани и наведени кључни фактори успешности који се односе на: димензије система вредности, активности функције људских ресурса и управљања знањем, активности функције маркетинга специфично за организације из класе „СИ“ и класе „КИ“. На основу анализе кључних фактора успешности креиран је Модел токова знања и кључних фактора успешности који се односи на МСП у целини. На основу утврђених разлика које се односе на кључне факторе успешности за МСП из класе „СИ“ и класе „КИ“ формиран су: Модел токова знања и кључних фактора успешности за класу „СИ“ и Модел токова знања и кључних фактора успешности за класу „КИ“. На тај начин је наглашена потреба за различитим приступом управљања путем кључних фактора успешности за МСП из различитих класа.

Поглавље 11: ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

У једанаестом поглављу изнети су закључци о значајној разлици између МСП које нову вредност креирају доминантно на бази употребе физички опипљивог капитала (класа СИ) и МСП које нову вредност креирају доминантно на бази употребе интелектуалног капитала (класа КИ). Због тога је веома важно ширење свести у пословној и стручној јавности о неопходности развоја модела, метода и техника који ће омогућити ефикасније и ефективније управљање невидљивим капиталом као

предпоставци одрживог развоја. Истраживање кључних фактора успешности МСП је предуслов за активности везане за подизања свести код МСП о променама у економском амбијенту у коме послују, а којим доминира феномен транзиције из индустријске економије у економију знања. Дефинисање кључних фактора успешности, у контексту економије знања, се сматра стратешком полугом у управљању перформансама организације, продуктивношћу и конкурентношћу предузећа као и нација у целини.

Поглавље 12 : ПРАВЦИ ДАЉИХ ИСТРАЖИВАЊА

Даља истраживања кључних фактора успешности МСП, могла би се фокусирати на факторе који се односе на предузетничке ставове и програме подршке развоју МСП. У даљим истраживањима требало би се фокусирати на узорке из специфичних привредних сектора и дефинисати кључне факторе успешности карактеристичне за те привредне секторе. Предпоставка је да би таква истраживања могла да доведу до дефинисања задовољавајуће релевантних и прецизних модела за сваку појединачну индустрију за МСП у економском амбијенту Србије. Модел токова знања и кључних фактора успешности за МСП у привредном систему Србије, који је развијен у овој дисертацији, би у даљим истраживањима требало прилагодити посебностима стартапа, јер се сматра да је неуспех првог производа за стартапе скоро увек и укупни неуспех, због тога се може тврдити да је препознавање кључних фактора успеха за стартапе од животне важности.

Поглавље 14: ЛИТЕРАТУРА

У овом поглављу наводи се попис литературе коришћене у изради дисертације који садржи 314 наслова, адекватно цитирана у раду.

ПРИЛОЗИ

У поглављу Прилози дати су упитници коришћени у истраживању и резултати статистичке обраде, који, због обима и прегледности, нису уврштени у садржај рада.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са ISI листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке или радове који могу заменити овај услов до 01.јануара 2012. године. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. **Ćelić Đ., Uzelac, Z.:** Poslovno tehnološki inkubatori u funkciji treće misije univerziteta: Trendovi razvoja TREND, 2016, ISBN: 978-86-7892-795-9, pp. 253-257

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

1. На основу резултата истраживања установљено је да је могуће утврдити кључне факторе који утичу на пословање МСП
2. Тип бизниса има утицај на кључне факторе који утичу на пословање организације
3. Могуће је утврдити статистички значајне корелације између успешности предузећа и доминантног система вредности
4. Могуће је утврдити постојање корелације између успеха предузећа предузећа и активности функције људских ресурса
5. Могуће је утврдити постојање корелације између успешности предузећа и активности функције маркетинга

Резултати добијени истраживањем су потврдили постављене хипотезе и резултирали предлогом Модела токова знања и кључних фактора успешности за МСП у целости, као и специфичних Модела токова знања и кључних фактора успешности за класу С1 и Модела токова знања и кључних фактора успешности за класу К1. Знање је увек било предуслов за креирање иновација и стварање нове вредности, а у двадесетпрвом веку знање је постало ресурс за стварање вредности. Модели креирани у оквиру ове дисертације који су базирани на токовима знања и кључним факторима успешности могу бити полазна основа за ефикасније и ефективније управљање малим и средњим предузећима у привредном амбијенту Србије.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

На основу прегледа резултата и закључака истраживања, комисија констатује да је кандидат у потпуности одговорио на постављена истраживачка питања и може позитивно да оцени начин приказа и тумачења резултата. Резултати истраживања су јасно и прегледно приказани помоћу табела и слика, чија графичка репрезентација значајно доприноси разумевању добијених резултата, који су касније систематски и детаљно обрађени у дискусији. Мишљење комисије је да приказани резултати, закључци као и предлози даљих истраживања дају добру подлогу за наставак истраживања везаних за кључне факторе успешности малих и средњих предузећа у привредном амбијенту Србије.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Докторска дисертација под насловом „Кључни фактори успешности малих и средњих предузећа у условима транзиције“ је у потпуности написана у складу са предметом и циљевима истраживања, као и истраживачким питањима које је кандидат навео приликом пријаве теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Почевши од наслова, преко прегледа литературе, поставке модела, приказа и дискусије резултата истраживања укључујући и закључке, као и преглед литературе, ова докторска дисертација садржи све битне елементе и комисија нема примедби.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Разматрајући целокупну материју поднете докторске дисертације кандидата мр Ђорђа Ђелића, Комисија је закључила да она својим прилазом и тематским одређењем, представља новину у истраживањима у овој области. Истраживање кључних фактора успешности у условима транзиције из индустријске економије у економију знања у привредном амбијенту Србије је дефинисано на оригиналан начин, са аспекта анализе кључних фактора успешности у односу на активности функције људских ресурса, функције маркетинга и у односу на димензије система вредности у предузећу. Као резултат истраживања развијени су модели управљања токовима знања и кључним факторима успешности за мала и средња предузећа у целини и специфични модели управљања токовима знања и кључним факторима успешности за класе малих и средњих предузећа које вредност креирају доминантно употребом капитала и оне које вредност креирају доминантно употребом интелектуалног капитала. У креирању модела су коришћени сопствени резултати истраживања добијени у оквиру ове дисертације и развијена је основа за наставак истраживања посвећених кључним факторима успешности за мала и средња предузећа и повећању релевантности и прецизности модела.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Комисија није уочила недостатке дисертације који би битно утицали на резултате истраживања.
X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
да се докторска дисертација под насловом „Унапређење ефикасности производних процеса развојем проширеног модела тока вредности“ прихвати , а кандидату Ђорђу Ћелићу одобри одбрана одобри одбрана

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Председник:

др Илија Ћосић, професор емеритус
Универзитет у Новом Саду – Факултет техничких наука

2. Члан:

др Радо Максимовић, редовни професор
Универзитет у Новом Саду – Факултет техничких наука

3. Члан:

др Славка Николић, ванредни професор
Универзитет у Новом Саду – Факултет техничких наука

4. Члан:

др Ненад Пенезић, редовни професор
Универзитет Едуконс – Факултет пословне економије

5. Ментор:

др Зорица Узелац, редовни професор
Универзитет у Новом Саду – Факултет техничких наука

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.